

RECENZE: Živá lekce z dějin umění

Divadelní hra amerického autora Johna Logana *Red* z roku 2010 přivádí na jeviště proslulého malíře Marka Rothka a jeho asistenta Kena. Uvádí ji Divadlo Na Jezerce v režii Radka Balaše s herci Milanem Kňázkem a Martinem Letákem, překlad Jitky Sloupové byl pro tuto scénu už přichystán před lety, věhlasného kumštýře měl ztvárnit Jana Tříška. Z projektu sešlo, text později na jevišti Divadla v Řeznické realizoval (pod titulem *Červená*) Viktor Polesný s Miroslavem Etzlerem ve stěžejním partu.

I když text nastiňuje v podstatě generační střet mezi umělcem slavným, ale v rámci vývoje uměleckých směrů vlastně „odcházejícím“, a reprezentantem tvůrců nastupujících, prezentuje množství úvah a informací v podstatě kunsthistorických a je jimi na můj vkus poněkud přeplněn. Hru jsem měl možnost číst před jejím zhlédnutím a obával jsem se, zda divadelní tvar nebude přemírou odkazů na slavné malíře či úvahami nad „filozofii“ barev příliš obtěžkán. Realizace naštěstí moje obavy rozptýlila, přestože drobné výhrady k libretu se nezměnily.

Rothko přijímá jako asistenta mladíka Kena, činí z něho spíš poskoka než spolupracovníka, zdůrazňuje, že je jeho zaměstnavatelem. „Nejsem tvůj táta, nejsem tvůj cvokař, nejsem tvůj kámoš, nejsem tvůj učitel“. Přitom ho mentoruje, ptá se na mladíkovy názory, které vzápětí ironizuje, rozčiluje se, jak je nevzdělaný a doporučuje mu kupříkladu četbu Nietzscheho *Zrození tragédie*. Ken zprvu opravdu působí jako tabula rasa, během dvou let, které u Rothka stráví, vyspěje mentálně i intelektuálně (tato položka divadelní hry se jeví ovšem trochu nespojitá), ve finále pak mistrovi vyčte, že souhlasí s výzdobou snobské restaurace, za niž dostal předem závratný honorář, Rothko – jistě jeho tirádou též ovlivněn – od smlouvy odstoupí.

Radek Balaš text oživil některými zlidšťujícími momenty, například v textu nenabízenými odskoky na toaletu, také výraznými hudebními předěly, dokonce nezapřel svou pověst muzikálového režiséra, to když po přestávce Ken vystříhne pohybovou etudu, doprovázenou temperamentnější hudbou, než jaká zní při rozpravách se „zaměstnavatelem“. Na zadní stěnu jsou občas promítána některá Rothkova abstraktní plátna, v momentě Kenovy vzpoury, poté, co mistr pomluvil nastupující generaci výtvarníků, reprezentovanou například Warholem, začnou na horizontu nervózně blikat opusy Roye Lichtensteina a podobné pop-artové výtvary.

Nejvýraznější kvalitou nové inscenace Na Jezerce je nepochybně kreace Milana Kňazka v hlavní roli. Neuvěřitelná interpretova energie (ročník 1945) se kromě fyzického nasazení vyznačuje perfektní českou (!) dikcí a budováním figury ve výrazném dramatickém oblouku. Všechny zákruty textu, které by se daly považovat za nadbytečné, prezentuje interpret ve zcela přirozené, po významu přesně jdoucí podobě, jeho Rothko vystupuje sebestředně ironicky, přitom je zřejmé, že už má leccos komplikovaného odžito, opájí se vlastní bystrostí i postavením v kontextu světové výtvarné scény. Vzpomíná též na Kenova oblíbeného Jacksona Pollocka, až krutě ironizuje jeho sebevraždu, skoro rozmarně replikuje „až já ji spáchám“. Ken to považuje za nemístný žert, Rothko ovšem ve skutečnosti ve svých 66 letech tento svět opravdu dobrovolně opustil. Talentovaný Martin Leták má interpretační pozici na jedné straně ztíženou, na druhé je ovšem bezprostředně inspirován, obojí vyplývá z jevištního partnerství s velkým hercem. „Střih“ z naivního nevzdělaného nekňuby po mladíka, který před koncem inscenace dává Rothkovi za morální příklady Henriho Matisse a Vincenta van Gogha, působí přece jen trochu nepravděpodobně, úskalí je však skryto v předloze samotné, herec zvládá onen veletoč se ctí.

Publikum Divadla Na Jezerce tentokrát nečeká „dobrá zábava“, ale soustředěné a vlastně dost náročné setkání se zpytováním umělecké integrity i stálého napětí mezi kumštem a komercí.

John Logan: Red, překlad Jitka Sloupová, režie Radek Balaš, produkce Jan Hrušínský, scéna a kostýmy Jan Štěpánek, Divadlo Na Jezerce, premiéra 5. března 2025

Zdroj náhledového obrázku Divadlo Na Jezerce.

- Autor: [Jan Kerbr](#)
- Publikováno: 10. března 2025